

צדקה

לעילוי נשמת

הרב אלטר אהרן יצחק

הרשקוביץ זצ"ל

י"ז בטבת תשע"ו

עלות העלוך לשבת

200 ₪ בלבד

בנק דיסקונט סניף 56

חשבון 215973

ע"ש: SHCH office

אסמכתא למייל:

Shuly3910@gmail.com

הפצה: אלעד, חדרה, נתניה,
בני ברק, פתח תקווה, רחובות,
מודיעין עילית ואחיסמך

הקב"ה לא עובד אצלך

הרב יהושע לייבזון שליט"א

"אצלנו בבית אנחנו מקפידים שלא לצרוך חשמל המיוצר בשבת", מספר לי היהודי ששיבה נזרקה בזקנו, ושנכדיו הגדולים כבר לומדים בישיבות.

"כמובן שבבית אנחנו מחוברים לגנרטור השכונתי, משלמים כמה שצריך ומקבלים חשמל מהודר לשבת קודש. לפני זמן מה החלטנו לנסוע כל המשפחה ביחד לשבת באחד מיישובי הצפון, אבל שם אין גנרטור, כך שנדרשנו למצוא פתרונות. גייסנו כמה פנסים, תאורת חירום וכדו', כדי להאיר לנו את חשכת ליל השבת בדירת הנופש.

בדיוק הייתי צריך לקנות משהו ב'טמבוריה', נכנסתי לאחת מחנויות הטמבור הרבות הפזורות בעיר הקודש ירושלים, וחיפשתי את הפריט לו אני זקוק. בעודי עומד על יד הדלפק וממתין שיגיע תורי לשלם, צדה עיני ערימה של פנסי תאורת חירום שעמדו שם. הסתכלתי, היה נראה מעניין, ושאלתי את המוכר לגבי המחיר. "מאה שקלים עולה כל יחידה", הוא השיב לי, ואני מיהרתי להניח על הדלפק. זה לא דחוף לי, הסתדרתי גם בלי זה, ומאה שקלים זה מדי הרבה כסף: "לא תודה", אמרתי למוכר, "זה קצת יקר בשבילי".

המוכר נעלב: "למה יקר? אתה יודע כמה זמן זה מחזיק? זאת סחורה טובה, זה חזק מאוד. אבל אם אתה אומר שזה יקר, אז תגיד אתה כמה היית מוכן לשלם על זה? רוצה לקנות את זה בשמונים שקלים? "לא לא", השבתי לו. "אני לא רוצה לקנות את זה, זה בוודאי שווה מאה שקלים, יבוא מישהו אחר וישלם את המחיר המלא". הלקוחות הנוספים שעמדו מסביב, כבר התחילו לנוע על מקומם באי נוחות. ראיתי אחד מהם מעביר את משקלו מרגל לרגל, הוא מציץ תכופות בשעונות ונראה שהוא עומד להפסיד אוטובוס. אבל המוכר התעקש, "בוא, תן שבעים שקלים וקח את זה, תביא שבעים שקלים!". המשכתי לסרב, והסברתי לו שלא קרה כלום, אני בסך הכל שאלתי מה המחיר כי חשבתי שזה עולה כמה גרושים. לא תכננתי לקנות את התאורה הטובה והמשוכללת הזאת, אני צריך אותה רק לליל שבת אחד בודד ואולי מישהו אחר ישלם על זה גם מאתיים שקלים...

"אתה לא רציני", נזף בי המוכר בעוד לקוחות נוספים מתאספים מסביב, ונוצר תור הולך ומתארך, "אתה סתם שואל מחירים. אני מכיר אתכם, ככה אנשים שואלים כמה עולה ובכלל לא מתכננים לקנות. יאללה קח בחמישים שקל, נראה אותך! חמישים שקל, חצי מחיר עשיתי לך!".

"אדוני, אני לא רוצה שתמכור לי בזול!", חזרתי על תשובתי ביתר אריכות, "אבל גם חמישים שקלים זה יקר עבורי, מבחינת הצרכים שלי הסיבה שבגללה אני רוצה לקנות את תאורת החירום, 50 שקלים זה מדי הרבה. הכל בסדר, בוא ואשלם לך על הפריט שרציתי לקנות מלכתחילה, וניפרד לחיים ולשלום...".

הוא התעקש: "ב-30 שקלים אתה כן רוצה לקנות את זה???" הרגשתי לא נעים מכל האנשים שעמדו מסביב, ורציתי לסיים את הסצנה המוזרה הזאת. הוצאתי מהכיס שטר של מאה שקלים ואמרתי לו: "ב-30 שקלים אני רוצה לקנות שלוש יחידות, קח מאה שקלים ותביא שלוש יחידות...". התגובה שלו היתה הרבה יותר ממפתיעה...

הוא לקח את שטר מאה השקלים, והנחית על לחיי סטירה מצלצלת: "דעתי שאתה לא רציני", הוא צעק עלי בחמת זעם, "תתבייש לך שאתה ככה מטריד אנשים ומפריע להם בעבודה, לך מכאן!", הורה לי בעודו מפנה אצבע ומורה לי את הדרך החוצה, "צא מהחנות שלי!", זעק והוסיף מטר של גידופים עסיסיים, שלא שמעתם אוזן מאז ימות עולם. אני, האיש המכובד, בעל בעמיו, אב לילדים וסב לנכדים, חטפתי סטירת לחי ממוכר עצבני בחנות טמבור, וגורשתי החוצה בצעקות וגידופים, כשקהל של לקוחות אחרים צופה במחזה המשפיל הזה.

בקושי הצלחתי לנשוך את שפתי, ולא להיגרר לקטטה עם המוכר החצוף וגם הרוח. בלעתי את העלבון ויצאתי החוצה, לא לפני ששמתי לב שבין קהל הלקוחות שעמדו, נמצא גם בן דוד שלי... איזו בושה נוראה! מאז עמדי על דעתי לא הושפתי מעולם בצורה נוראה כל כך. הרגשתי שאני רוצה שהאדמה תבלע אותי, ולא תפלוט אותי לעולם. כל הגוף שלי היה אדום, הרגשתי שאני בוער מבפנים, דמעות של זעם ועלבון חנקו את גרוני, נמלטתי החוצה וחיפשתי פינה בה אוכל לשבת ולשאוף אוויר כדי להירגע מהעלבון.

השותף שלו שפתאום הבחין במעשה, לקח את שטר מאה הש"ח ומיהר להחזיר לי, ולהסביר כל מיני הסברים... הייתי כולי המום. וגם עכשיו כשאני מספר לך אני זוכר את ההשפלה הגדולה.

העלון נתרם השבת

להצלחת התורמים ברוחניות ובגשמיות

שאפתי אוויר וזכרתי בסיפורים שמספרים הדרשנים, על הוויתור וההתגברות שפעלו ישועות. זאת עת רצון גדולה, ידעתי, אני אבקש עכשיו בקשה גדולה, מה שהכי חשוב לי, והקב"ה בוודאי ישמע את קול תחנוני. אני מוכן לוותר על העלבון, לסלוח למוכר שפשע כנגדי, אני מוחל לו בלב שלם, ומתפלל שבזמן הזה של ההתגברות הכי גדולה שלי בימי חיי עלי אדמות, אני מתפלל שהקב"ה ישלח לי ישועה בעניין פלוני בו אני זקוק לישועה. ניגבתי את הדמעות, שאפתי אוויר מלוא הריאות, ניערתי את ראשי, כדי לסלק ממנו את המחשבות ולגרש את הכעס, ויצאתי לדרכי. לא צעדתי בצעדי ריקוד עליזים, אני בכל זאת בן אדם, אבל האירוע הסתיים. סלחתי ומחלתי על הכל! אין בלבי אפילו שמץ של טינה כלפי המוכר, כך לפחות אני מקווה ולכך אני שואף. "עברו יומיים", מספר איש שיחי, היהודי שזכה להתגבר על עלבון חמור כל כך, "יומיים עברו, 48 שעות... שום דבר לא השתנה.. יום נוסף עבר ועוד יום, כבר שבוע שלם, ו... כלום. כך עבר חודש ועברו חודשיים, והכל כמנהגו נוהג. הישועה שציפיתי לה בוששה לבוא. "חצי שנה כבר חלפה, שנה חלפה, וגם שנתיים חלפו... ושום כלום, אין שום תזוזה בנושא שעליו התפללתי מעומק לבי...".

"אתה חושב שמהו זה באמונה שלי?", הוא שואג לעברי, "אה? תגידי! מה אתה אומר, אם חשבת שהתפילה שלי לא התקבלה מה זה אומר? שהוויתור כבר לא כזה חשוב לפני אדון כל? האם זה אומר שהוויתור שלי לא היה כזה גדול? זאת לא היתה שעת רצון, אותה שעה שבה בלעתי את הדמעות וניערתי את הראש כדי לשכוח ולסלוח? "בטח שכן! זאת היתה שעת רצון, והקב"ה בוודאי שמע את תפילתי, והקשיב לה כמו כל תפילה של יהודי, ואולי גם יותר כי זאת עת רצון. אני בטוח שהוויתור שלי עשה רעש גדול בשמים, ובכל זאת הבקשה שלי לא התקבלה. "למה? כי הקב"ה לא עובד אצלנו! לי החיים הם לא 'תוכנית כבקשתך', וזה מה שחשוב לי להגיד, כי הקב"ה לפעמים משיב בשלילה על הבקשות שלנו, כי רק הוא יודע מה באמת טוב עבורנו, מה מגיע לנו ואיפה אנחנו אוחזים במאזן של החיובי מול השלילי. "חס וחלילה! זה לא עובד ככה. אנחנו עבדי ה' ואנחנו צריכים לעשות את רצונו. הייתי צריך לסלוח לאותו מוכר עצבני, כי זה התפקיד שלי. לסלוח, למחול, לא לנקום ולא לנטור, לאהוב כל יהודי גם אם חטא כנגדי. אני עשיתי את התפקיד שלי, והקב"ה עושה כטוב בעיניו". וחוץ מזה, הוא מוסיף, אולי קיבלתי מתנה ענקית אחרת מהקב"ה, שאני אפילו לא מודע לכך... לא הכל מספרים לנו. אמנם ביקשתי משהו אחד, אבל נסתרים דרכי שמים...

הכרת הטוב

הרב אוריאל ברמן שליט"א

"ייהיו ימי תרח חמש שנים ומאתים שנה וימת תרח בחרן" - פ' י"א פ' ל"ב. ויעויין ברש"י שביאר שבאמת תרח כלל וכלל לא מת בזמן ההוא "ולמה הקדים הכתוב מיתתו של תרח ליציאתו של אברם, שלא יהא הדבר מפורסם לכל ויאמרו לא קיים אברם את כבוד אביו שהניחו זקן והלך לו לפיכך קראו הכתוב מת".

ובשפתי חכמים שם הקשה "כתב הרא"ם לא הבנתי באיזה זמן היה חושש, אם חושש בזמן אברהם מהו לפיכך קראו הכתוב מת, והא בימיו לא נכתבה התורה, ואם בזמן שאחר כתיבת התורה מאי ויאמרו לא קיים אברהם כבוד אב ואם, והלא בצדה כתיב ויאמר ה' אל אברם לך לך ולא היה יכול לעמוד עם אביו ולבטל גזירת השי"ת", עכ"ד.

והנה בפרשת מטות (פ' ל"א פ"ב) "נקם נקמת בני ישראל מאת המדינים אחר תאסף אל עמיק". ובפסוק ו' איתא "וישלח אתם משה אלף למטה לצבא אתם ואת פינחס בן אלעזר הכהן לצבא וכלי הקדש וחצוצרות התרועה בידו". ומבואר שעל אף שמה רבנו נצטווה להילחם במדין אפילו הכי אינו נלחם בעצמו אלא שלח אחרים להילחם. ובילקוט שמעוני (שם) כתב "וישלח אותם משה- הקב"ה אמר למשה נקום בעצמך והוא שולח לאחרים, אלא ע"י שנתגדל במדין אמר אינו בדין שאני מצר למי שעשו לי טובה, המשל אומר באר ששיתית ממנו מים אל תזרוק בו אבן".

וראיתי שהקשה מרן הגר"ח שמואלביץ זצ"ל [שיחות מוסר מאמר ל"ב] שתמוה מאוד, שהרי יש לו ציווי מה' יתברך ואיך יתכן שדוחה ציווי ה' מפני מנהג דרך ארץ והכרת הטוב. אכן לחומרת הקושיא יש לחדש יסוד עצום בענין של "הכרת הטוב", שבאמת מהות ענין זה אינו דין והנהגה, אלא "מציאות", היינו שזוהי ההרגשה של האדם שעשו לו טובה שאינו מסוגל ולא יכול לעשות רעה. וממילא יתכן מאוד שהגם שיש למשה ציווי מהקב"ה אבל משה לא היה מסוגל להילחם במדין. זהו גודל ענינה של מדת הכרת הטוב, וזוהי תכונה בנפש האדם, שהאדם נמצא במצב שאינו מסוגל לעשות רעה.

ומצאתי שהדברים כמעט מפורשים במדרש, שהנה בפרשת שמות לאחר שהקב"ה אמר למשה שצעקת בני ישראל עולה אליו ממצרים ומצווהו שילך להושיע את כלל ישראל ולהוציאם מארץ זו, נאמר בפרק ד' פסוק י"ח "וילך משה וישב אל יתר חתנו ויאמר לו אלכה נא ואשובה אל אחי אשר הם במצרים ואראה העודם חיים ויאמר יתרו למשה לך לשלום". ובמדרש רבה (פ"ד ב') כתוב "ובשעה שאמר לו הקב"ה ועתה לכה ואשלחך אל פרעה אמר לו ריבון העולם איני יכול מפני שקיבלני יתרו ופתח לי ביתו ואני עמו כבן ומי שהוא פותח פתחו לחבירו, נפשו חייב לו". הרי גם כאן יש את אותה המחצב שהקב"ה מצווה את משה ללכת לגאול את בני ישראל ממצרים, ומשה אומר שקודם כל צריך לשאול רשות את יתרו מפני חיוב הכרת הטוב, ולכאורה תיתכן שמפני מנהג של הכרת חטוב ידחה משח רבינו ציווי של הקב"ה, ללכת להושיע את כלל ישראל שנמצאים במצב נורא ובצרה גדולה!?

אבל התשובה נמצאת בדברי המדרש אמר לו "רבון העולם איני יכול" כלומר "אני לא מסוגל". וכלל אין כאן דחיית ציווי של הקב"ה מפני מנהג כל שהוא, אלא משה אומר להקב"ה "אני לא מסוגל" לעשות אחרת. ולאור הדברים האמורים נראה לתרץ את קושית השפתי חכמים על רש"י, שדברי רש"י מדברים על הזמן שלאחר כתיבת התורה, ובכל אופן יש לחוש שיאמרו לא קיים אברם כבוד אביו, הגם שהיה ציווי מאת ה' יתברך ללכת מבית אביו, אבל לאחר שראינו את משה רבינו שהקב"ה ציווה אותו ובכל אופן לא קיים מיד את ציווי הקב"ה בגלל שלא היה מסוגל לעשות, א"כ תהיה תביעה וטענה על

אברם איך היית מסוגל לעזוב את אביך הזקן, [והרי כיבוד הורים יסוד הענין הוא הכרת הטוב].

והנה בפרשת וישלח כשעשיו בא להרוג את יעקב ויעקב משגר לו את ה"דורון", נאמר שם "קח נא את ברכתי אשר הבאת לך, כי חנני אלקים וכי יש לי כל ויפצר בו ויקח". וצריך להבין, מרוע לא רצה עשיו לקחת את המתנות שיעקב חפץ היה ליתן לו, עד כדי שיעקב היה צריך "להפציר" בו שיקח. ויתכן שעשיו היה מודע למציאות זו של "הכרת הטוב" שהינה מידה שטבועה באדם שכשעושים לו טובה אינו מסוגל להשיב רעה, ולכן לא רצה לקבל מיעקב מתנות, משום שהוא הרי רוצה להרגו, וידע שאם יקבל ממנו לא יהיה מסוגל לבצע את זממו.

ואולי זה הביאור במה שכתוב וְשָׁם בַּפְּסוּק ט"ו [ויאמר עשו אציגה נא עמך מן העם אשר אתי ויאמר למה זה אמצא חן בעיני אדני, וברש"י ויאמר למה זה- תעשה לי טובה שאיני צריך לה, אמצא חן בעיני אדני- ולא תשלם לי עתה שום גמול], ומבואר שעשו רצה לשלם ליעקב גמול על המתנות שהעניק לו, ונראה שהסיבה שרצה להשיב לו גמולו, זאת משום שלא רצה להיות במצב ש"אינו מסוגל" לעשות לו רעה, ולכן חשב שאם ישלם לו גמול אזי הוא כבר לא יקבל ממנו טובה, וממילא יכול לעשות לו רעה.

זה מה שאנו אומרים בתפילת 'נשמת כל חי': 'שָׁפֶן חֹבֶת פֶּל הַיְצוּרִים. לְפָנֶיךָ ה' אֱלֹהֵינוּ וְאַלְקֵי אֲבוֹתֵינוּ. לְהוֹדוֹת לְהִלָּל לְשַׁבַּח לְפָאֵר לְרוֹמְם - הַכֶּרֶת הַטּוֹב זֶה הַבְּסִיס שֶׁל הַיְהוּדִי הַמֵּאֲמִין, וְכֵּן הַרְמַב"ם, בַּהֲלֻכּוֹת יְסוּדֵי הַתּוֹרָה (ספר המדע, פרק ב') כתב, "והאיך היא הדרך לאהבתו ויראתו (לאהוב את השם?). בשעה שיתבונן האדם במעשיו וברואיו הנפלאים הגדולים ויראה מהם חכמתו שאין לה ערך ולא קץ, מיד הוא אוהב ומשבח ומפאר ומתאוה תאוה גדולה לידע השם הגדול".

בכל פרט ופרט בבריאה אנחנו יכולים לראות בבירור את החכמה הפלאית שהאל השתמש בה על מנת שנוכל להנות בצורה הטובה ביותר.

הגאולה - בזכות מי?

הרב ראובן כהן שליט"א

טבע זה של האבות, שהוא דאגתם רק לאחרים, עד כדי ביטול העצמיות שלהם, בא לידי ביטוי נורא במעשה של רחל אמנו, עד שכל הגאולה העתידה - שהיא השלמת העולם על תיקונו - תלויה בזה, ומשום שהוא מיסודות בנין כלל ישראל והעולם כולו. וכמו שכתוב כבר בחז"ל: שבשעה שנחרב בית המקדש ובאו כל האבות הקדושים ומשה רבינו לבכות לפני הקב"ה ולבקש ממנו רחמים, ולא קיבל הקב"ה את דבריהם, עד שבאה רחל ואמרה לפני הקב"ה: "רבש"ע גלוי לפניך שיעקב עבדך אהבני אהבה יתירה ועבד בשבילי לאבא שבע שנים, וכשהשלימו אותן שבע שנים והגיע זמן נשואי לבעלי, יעץ אבי להחליפני לבעלי בשביל אחותי והוקשה עלי הדבר עד מאד, כי נודעה לי העצה והודעתי לבעלי ומסרתי לו סימן שיכיר ביני ובין אחותי כדי שלא יוכל אבי להחליפני, ולאחר כן נחמתי בעצמי וסבלתי את תאוותי וריחמתי על אחותי שלא תצא לחרפה, ולערב חילפו אחותי לבעלי בשבילי ומסרתי לאחותי כל הסימנים שמסרתי לבעלי כדי שיהא סבור שהיא רחל... וגמלתי חסד עמה, ולא קנאתי בה ולא הוצאתיה להדפה, ומה אני שאני בשר ודם, עפר ואפר לא קנאתי לצרה שלי ולא הוצאתיה לבושה ולחרפה,

ואתה מלך חי וקיים רחמן מפני מה קנאת לעבודת כוכבים שאין בה ממש והגלית בני ונהרגו בחרב ועשו אויבים

בם כרצונם? מיד נתגלגלו רחמיו של הקדוש ברוך הוא ואמר בשבילך רחל אני מחזיר את ישראל למקומן, וזה מה שכתוב 'כה אמר ה' קול ברמה נשמע נהי בכי תמרורים רחל מבכה על בניה מאנה להנחם על בניה כי איננו', וכתוב 'כה אמר ה' מנעי קולך מבכי ועיניך מדמעה כי יש שכר לפעולתך וגו' וכתוב 'יש תקוה לאחריתך נאם ה' ושבנו בנים לגבולם".

זוהי המדה שמצאנו ברחל אמנו, את המסירות לזולת, עד כדי ביטול מוחלט של העצמיות, שויתרה על כל עתידה, להדבק ביעקב אבינו בחיר האבות, הכל כדי שאחותה "לא תצא לחרפה". ובזה זכתה לא רק לעצמה, אלא גם להציל את כל עם ישראל, שבזכות ביטול העצמיות שלה, תלויה כל תקוותו ושיבת הבנים לגבולם".

זהו ההבדל המהותי בין "בן נח", לבני אברהם יצחק ויעקב. נח, דאג רק לעצמו, ולכן לא זכה להציל את בני דורו, ובקושי את עצמו הציל. אבל עם ישראל - "בני אברהם יצחק ויעקב הן גומלי חסדים בני גומלי חסדים" (ילקו"ש חקת תשסג). ומדה זו של גמילות חסדים, ירושה היא לנו מהאבות, ובה תלויה כל הגאולה העתידה, שהיא משלימה את העולם ומביאתו על תיקונו, שבזכות מסירות נפשה שלרחל עבור אחותה "יש תקוה לאחריתך". ודבר זה מוטל על כל אחד ואחד מכלל ישראל, בני אברהם יצחק ויעקב, לקרב את הגאולה ולהביא את העולם לתיקונו, ע"י מסירות נפש לזולת תוך כדי ביטול העצמיות. ואף שאין בכוחנו להגיע לדרגתה של רחל אמנו, אבל בכל מסירות לזולת וביטול העצמיות, יש בה כדי לקרב את האחרית שבו ישובו בנים לגבולם.

בנית התיבה - חיזוק האמונה

הרב אלחנן מילר שליט"א

עשה לך תבת עצי גפר (פר' ו פס' יד) פרש"י הרבה ריוח והצלה לפניו ולמה הטריחו לבנין זה כדי שיראוהו אנשי דור המבול עוסק בה ק"ב שנה ושואלין אותו מה זאת לך והוא אומר להם עתיד הקב"ה להביא מבול לעולם אולי ישובו.

ויש להבין אם כל מטרת הבנין הוא רק כדי להוכיח לבני דורו למה הוצרך להטריחו לבנין זה, היה יכול לצוותו שיוכיח לבני דורו במשך ק"ב שנה אולי ישובו. ונראה לתרץ על פי מה שכתב בספר חפץ חיים על התורה בפרשה זו על הפסוק "וישלח את העורב", שאין שליחות של דבר טוב ומועיל יכולה להיעשות אלא על ידי מי שהגון וראוי לזה.

והנה רש"י (פרק ז' ז') הביא מה שאמרו חז"ל שנח מקטני אמנה היה, מאמין ואינו מאמין שיבא המבול ולא נכנס לתיבה עד שדחקוהו המים לאור זאת ניתן לנמר שכדי שנח יוכל להוכיח ולהשפיע על בני דורו מוכרח היה, שגם הוא עצמו יתעלה ממדרגתו ולכן צווה ה' שיבנה את התיבה במשך תקופה כה ארוכה שעל ידי זה גם הוא יתעלה ממדרגתו ויתחזק באמונה ובטחון בה' ואז יהא ראוי להוכיח לבני דורו. ויש להוסיף עוד ולומר שציווי בנין התיבה היה נסיון גדול עבור נח כי על פי דרך הטבע אין בכח התיבה להציל מהמבול וגם על פי דרך הטבע אין כל החיות יכולות להיכנס לשטחה של התיבה. וכמו שכתב הרמב"ן ולכן בדווקא צווהו ה' שיבנה תיבה כדי שעל ידי בנין התיבה יתחזק כראוי באמונה ובטחון

כי יודע שאם ה' לא ישמרנו לא יועיל כלום במעשיו ועל ידי זה יוכל להוכיח לבני דורו כראוי. ועל פי יסוד זה יתורץ מה שהקשה בספר מנורת הזהב על מה שכתב רש"י שמטרת בנין התיבה הוא כדי שיוכיח לבני דורו במשך ק"כ שנה הרי אלו הרחוקים ממקום מגורי נח ודאי לא שמעו על כך בתחילת בנין התיבה ורק אחר כך נתפרסם הדבר, ונמצא שלא הוכיח לכל באי העולם במשך ק"כ שנה, אך להנ"ל אין כאן קושיא כלל כי עיקר מטרת בנין התיבה במשך ק"כ שנה הוא כדי שנח עצמו יתעלה ממדרגתו ויתחזק באמונה ובטחון.

בסיס האמונה - הכרת הטוב

הרב שמואל ברוך גנוט שליט"א

אדם מן הישוב חושב כל הזמן ש'אם היה לי את זה- הכל היה מסתדר ל'. 'אם היה לי יותר כסף- הייתה לי שלווה נפש'. 'אם היה לי יותר שקט בבית- הייתי אדם יותר רגוע', 'אם המנהל/הבוס/הראש כולל שלי היה אדם גינח יותר- החיים שלי היו טובים יותר', וכן הלאה. הבריות חיים בדמיונות שאם משהו היה משתנה, הכל היה טוב יותר, הניסיונות היו נעלמים, הייתה להם שלווה נפש והם היו לומדים בשקט, בעיון גדול, את כל התורה כולה.

אך עסקנים שמסייעים לאחרים במגוון תחומים, רבני קהילות או כל אחד שאנשים מתייעצים עמו ושופכים את הלב בפניו, רואה כמה צרות ובעיות, ניסיונות וקשיים, יש לאחרים. כמה הבעיה הפרטית שלו לא תפתור לו את מכלול הניסיונות, כי הדשא של השכן לא קשור לניסיון הפרטי שלו, ובכל זאת, הדשא של השני לא ירוק יותר....

רבים מנקיי הדעת מקדישים את התפילות האחרונות בשנה בכדי להודות להקב"ה מקרב לב עמוק על השנה שחלפה. נכון, היתה קורונה ועדיין היא ממשיכה, ירחם ה'. והנה, למרות שלא היינו מושלמים בשנה שעברה, קיבלנו מהקב"ה שנה נפלאה של חיים ומזון, תורה ודעת, ילדים טובים, בריאים ושובבים. שמחה וצחוק, אושר ואידישע נחת. אם נביט על השנה שחלפה, נראה כמה רגעים טובים היו בה. וכן, אפילו על כוס קפה טעים וחם, אותו שתינו בכל יום, אולי פעמיים ביום, צריך להודות מכל הלב.

הילדים בריאים. ברוך ה', יש אוכל במקור. ברוך ה', הילדים לומדים תורת ה' בחיידים ובישיבות והבנות מתעלות בבתי הספר. נושמים, חיים, לומדים, שמחים, רואים נחת, נהנים, מתרגשים, צוחקים, ואפילו חולמים. אז תודה רבה לך, אבא שבשמים, על כך שהבעת בנו אמון ונתת לנו עוד שנה, כמתנת חנם.

כשהמשגיח הגה"צ רבי מאיר חדש זצוק"ל שוחח עם תלמידיו על חשיבות הכרת הטוב, היה מספר להם את הסיפור הבא: 'פעם נזדמן לי ללכת עם ה'סבא' מסלבודקא זי"ע. לפתע עברה מולנו קבוצה של קוזקים. ראיתי כי ה'סבא' נבהל, והרגעתי אותו: ב"ה שעכשיו המשטרה הקומוניסטית שולטת במצב, ואין כבר סיבה לפחד מהקוזקים. 'ה'סבא' נרגע והחל להודות לי על שהשבתי את רוחו בדברי הנבונים. הייתי נבוך, וכי מה עשיתי שאני זוכה לשבחים כאלה מפי הסבא? 'הגענו לבית המדרש, והנה נעצר ה'סבא' והורה לי להיכנס לפניו מתוך

הכרת הטוב. סירבתי כמובן, כי מי אני שאכנס לפני הרב? אך הוא לא ויתר ועמד על כך בתוקף. לא נותרה לי ברירה, נאלצתי להיכנס לפניו". רב סעדיה גאון כותב: מהי הסיבה שבגללה ברא ה' את העולם - להיטיב, וכתוצאה מכך השכל מחייב את ההכרה בה', ועשיית מצוותיו.

מהו ביטחון?

הגאון רבי נפתלי קפלן שליט"א

הביטחון בהקב"ה הוא תהליך ארוך ורחב מאוד. וידועים דברי הגר"א שכתב "לפי שעיקר מהכל הוא הביטחון השלם והוא כלל כל המצוות", ולכן צריך להרחיב קצת בענין כדי שהדברים יהיו מבוארים היטב ככל האפשר.

בביטחון יש שני מישורים: בטחון בעניני גשמיות, ובטחון בעניני רוחניות. על אף שהם שני מישורים, מ"מ הם דומים - הן בשורש של מהות הביטחון, והן בדרך כיצד להגיע ולחיות את ענין הביטחון.

א. הבסיס הראשון של בטחון, הוא האמונה בריבונו של עולם, שהוא חי וקיים וברא את העולם, ויודע ומשגיח ומשלם שכר עונש וכו', אלו הם היסודות של האמונה כמו שמבואר בהרבה מקומות.

אך אלו שלא עבדו על קנין של עניני אמונה והשגחה פרטית, והשיגו רק את ההשקפה הנכונה, אבל בלי הרגש של אמונה בתוך הלב, לא שייך שישגיג את ההרגשים של מידת הביטחון. מכיון שבטחון הוא דבר שעיקרו בלב, שהאדם מרגיש מנוחת הנפש ללא דאגות וספקות. אבל כאשר האמונה החושית וההרגש בלב עדיין לא מושרשים אצלו, לא שייך שיהיו לו את ההרגשים הנצרכים לביטחון. ולכן מי שעדיין לא עבד להשיג את האמונה בהרגשי הלב, צריך שיעבוד קודם להשיג אותם ע"י חלק מהעבודות האמורות לעיל בענין אמונה, ולהלן בענין השגחה פרטית.

ב. לאחר שהגיע האדם לדרגה של אמונה חושית, אז הוא יכול לעסוק בקניין מידת הביטחון. - תחילה יש צורך לקנות את הידיעה למה יש לסמוך על הקב"ה ולבטוח בו על כל עניני העוה"ז והעוה"ב, ולאחר מכן צריך לעבוד על הפנמת הדברים לתוך הרגשי הלב. את הדרך לזה סלל החובות הלבבות בשער הביטחון פרק ב' ובחלק מפרק ג'. אך גם העוסק בדברים שכתב החובות הלבבות, צריך להגיע להרגש בתוך הלב של כל הידיעות והמחשבות שכותב שם, המועילות לכך שיהיה לאדם מנוחת הנפש - שאכן יש בורא לעולם, ושהוא משגיח על הכל, ושאינו כיהודי מאמין יכול להיות בטוח בו, ושאוכל לסמוך עליו גם בהרגשת הלב.

כדי לחדד את ההבנה בזה, ניקח לדוגמא את הדבר הראשון שכותב החובות הלבבות בתחילת פ"ב, שלהקב"ה יש רחמים, חמלה ואהבה. והנה רוב בני אדם, אפי' אלו שמשתדלים לחיות בבטחון פחות או יותר, אבל כשהם חושבים על הביטחון, אינם מצרפים למחשבתם את שלושת הדברים האלו [רחמים, חמלה ואהבה]. אם הם היו מבינים ומרגישים את זה, הביטחון שלהם היה חזק יותר. וכך גם בכל שבעת הדברים שהחובות הלבבות כותב בפרק ב' - שהאדם צריך להרגיש בלב שלו את הדברים שכתוב שם, ועל ידי זה דרגת הביטחון שלו תהיה גבוהה וחזקה יותר.

